
**CONFIRMATION OF TRADITIONS IN THE DEVELOPMENT OF STUDENT
SCIENTIFIC RESEARCH ACTIVITY IN THE SPECIALTY "MIDWIFE" AT THE
MEDICAL FACULTY OF TRAKIA UNIVERSITY**

Hristina Milcheva

Trakia University, Faculty of Medicine, Stara Zagora, Bulgaria, hristina.milcheva@trakia-uni.bg

Kremena Miteva

Trakia University, Faculty of Medicine, Stara Zagora, Bulgaria, kremena.miteva@trakia-uni.bg

Zdravka Atanasova

Trakia University, Faculty of Medicine, Stara Zagora, Bulgaria, zdravka.atanasova@trakia-uni.bg

Abstract: Research activity (RA) in the professional field of "Healthcare" and specifically for the specialty "Midwifery" has been developing gradually and purposefully over the last decade. In Bulgaria, the RA is regulated by law and is organized in different forms, according to the specifics of training.

The purpose of the study is to present and analyze the results of the students of the specialty "Midwife" and their satisfaction with the traditional forms of RA held in the past 5 years for the Faculty of Medicine at Trakia University.

Material and methods: analysis of scientific literature, educational documentation in the 2019-2024 academic year, documents on Projects (2020, 2022, 2024), survey, observation, statistical and graphical methods. For the purposes of the study, 262 technical monitoring units were covered. Results and discussion: Traditionally, from the first year, students are encouraged to develop, present and discuss scientific issues in the field of health and midwifery care. Part of the current control of the academic disciplines includes the preparation of a Health Care Plan, a Training Program for Disease Prevention and Prophylaxis, essays, presentations, etc. A significant interest in extracurricular independent work is noted, as evidenced by the results obtained from students' independent work related to RA in some academic disciplines in the field of prevention, obstetrics and health care. Student participation in scientific forums is a traditional form of RA in Department of "Health Care" of the Faculty of Medicine of Trakia University. During the research period, 3 scientific forums were organized and held, implemented under university projects for scientific forums with the participation of students from the "Midwifery" specialty. Engaging students with research activity as a form of independent work is an opportunity to: expand professional competencies and improve creative potential, which is necessary to use more fully and expediently to solve important issues in the field of public health.

Keywords: traditions, research activity, prevention, student midwives

**УТВЪРЖДАВАНЕ НА ТРАДИЦИИ ПРИ РАЗВИТИЕ НА СТУДЕНТСКАТА
НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ В СПЕЦИАЛНОСТ "АКУШЕРКА"
В МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ НА ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ**

Христина Милчева

Тракийски университет, Медицински факултет, Стара Загора, България,
hristina.milcheva@trakia-uni.bg

Кремента Митева

Тракийски университет, Медицински факултет, Стара Загора, България,
kremena.miteva@trakia-uni.bg

Здравка Атанасова

Тракийски университет, Медицински факултет, Стара Загора, България,
zdravka.atanasova@trakia-uni.bg

Резюме: Научно-изследователската дейност (НИД) в професионално направление „Здравни грижи“ и конкретно за специалност „Акушерка“ се развива постепенно и целенасочено през последното десетилетие. В България НИД е нормативно регламентирана и се организира се под различни форми, съобразно спецификата на обучение. Цел на настоящото проучване е да се представят и анализират резултатите на студентите от специалност „Акушерка“ и тяхната удовлетвореност от проведените през последните 5 години традиционни за Медицински факултет в Тракийски университет форми на НИД. Материал и методи:

анализ на научна литература, учебна документация през 2019-2024 учебна година, документи по Проекти (2020, 2022, 2024), анкетно проучване, наблюдение, статистически и графични методи. За целите на проучването са обхванати 262 технически единици на наблюдение. Резултати и обсъждане: Традиционно още от първи курс студентите се насърчават да разработват, презентират и дискутират по научни въпроси от областта на здравните и акушерските грижи. Част от текущия контрол по учебните дисциплини включва изготвяне на План за здравни грижи, Обучителна програма за превенция и профилактика на заболяванията, реферати, презентации и др. Забелязва се значителен интерес към извънаудиторната самостоятелна работа, за което говорят и получените резултати от самостоятелната работа на студентите, свързана с НИД по някои учебни дисциплини в областта на превенцията, акушерските и здравните грижи. Участието на студентите в научни форуми е традиционна форма на НИД в Катедра “Здравни грижи” на Медицински факултет на Тракийски университет. За изследвания период са организирани и проведени 3 научни форум, реализирани по университетски Проекти за научни форуми с участието на студенти от специалност “Акушерка”. Ангажирането на студентите с научно-изследователска дейност като форма на самостоятелна работа е възможност за: разширяване на професионалните компетенции и усъвършенстване на творческия потенциал, който е необходимо е да се използва по-пълно и целесъобразно за решаване на важни въпроси от областта на общественото здраве.

Ключови думи: традиции, научно-изследователска дейност, превенция, студенти-акушерки

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Научно-изследователската дейност (НИД) в професионално направление „Здравни грижи“ и конкретно за специалност „Акушерка“ се развива постепенно и целенасочено през последното десетилетие. Според най-широко приеманото определение на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие „Фраскати“, научноизследователската дейност „включва всяка систематично извършвана творческа работа, която цели да се увеличи обема на знанията (включително познанията за човека, културата и обществото), както и разработването на нови приложения на наличните знания“ (Frascati Manual, 2015).

В България НИД е нормативно регламентирана и се организира се под различни форми, съобразно спецификата на учебното съдържание, които да мотивират и стимулират студентите за самостоятелна работа, креативно мислене и самоизява. Това води до осъществяване на динамична връзка и приемственост между обучението и дейностите с научен характер. Акушерките имат относителната самостоятелност да провеждат научни изследвания най-вече в областта на превантивните здравни грижи, където дейностите са автономни и регламентираны с Наредба 1 от 2011 г. Превантивните дейности и грижи очертават автономно поле за реализация, за които съвременните акушерки имат необходимите професионални компетенции. (https://www.mh.government.bg/media/filer_public/2022/08/05/naredba-izmdop-naredba1-2011.pdf).

Акушерката работи в екип с лекаря и нейната роля по отношение цялостното осъществяване на лечебните и профилактичните мероприятия, най-вече при превенция на женското здраве е изключително важна. Тази роля е многообразна и се проявява в няколко важни насоки и функции: **организационна; информационна (комуникативна); аналитична; промотивна; насърчаваща (мотивираща)** (Радева Св., Е. Ковачев, 2018), (Милчева Хр., 2024). Акушерката може да организира и ръководи здравни структури за промоция на здравето, здравна профилактика, здравно възпитание и обучение за бременни, родилки и техните семейства, училища за родители и училища за кърмене, което е законово регламентирано. Спецификата на акушерския труд изисква провеждането на непрекъснати и системни профилактични мероприятия с оглед запазване на репродуктивното здраве на жената, както и здравето на новороденото. В тази насока отговорността на акушерката и на всички медицински специалисти е ключов фактор от който зависи ефективността на здравните грижи включително и профилактиката. Приоритетно е прилагането на грижи с акцент опазване на здравето. Редица проучвания са насочени към установяване на ролята на здравните професионалисти в промоцията на здравето и превенцията на заболяванията на населението. С.Тончева и С.Борисова изследват ролята на медицинската сестра, а Ц.Цветков, възможностите на общо практикуващите лекари за осъществяване на промоция на здравето и профилактика на болестите като съществени фактори за здравното състояние на населението (<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/495576>).

„Придобитите компетенции, предопределят нова територия на дейност и са предизвикателство на медицинската сестра в екип с другите здравни професионалисти да се включат в промоцията на здраве“. (Тончева С, С. Борисова, 2012). Участието на акушерката във всяко от нивата на профилактика е специфично, важно и значимо. Здравното информиране и възпитание, осъществяването на ежедневна професионална комуникация и общуване, съветване и консултиране (хигиена, хранене, кърмене, първи грижи за новороденото и др.), както и обучение и подпомагане в усвояването на практически умения (балансирано хранене, движение, избягване на стреса и др.) са важни превантивни дейности, заложили в

автономното поле на компетентност на акушерката. Жените имат специфични здравни потребности поради своята социална и биологична роля (бременност и раждане). Здравето на жените е резултат от многото роли, които изпълняват в семейството и в обществото (Ванкова Д., 2021) Аналитичната функция на акушерката е свързана с преценката на здравните потребности на жената и оказване на най-подходящите дейности и грижи във всеки период от нейния живот. Промотивната роля и функции на акушерката намират израз и в промоция на кърменето; участие в скринингови програми; промоция на здравословни модели за запазване и укрепване на репродуктивното здраве на жената. Насърчаващата роля и функция намират израз в мотивиране към здравословен стил на живот и избягване на рисковите фактори; формиране на здравни знания, убеждения, поведение и здравно възпитание (Милчева Хр., 2024). Изследванията, насочени към идентифициране на нуждите от промоция на здравето на студентите в колежи и университети, могат да допринесат за разработването и прилагането на програми и дейности, които да им помогнат да възприемат и водят здравословен начин на живот през целия си живот. Резултатите от проучвания през последните години подчертават индивидуални и групови потребности от промоция на здравето на студентите в университетската среда. Необходимостта и за студентите да се създаде укрепваща здравото университетска среда е обект на редица проучвания (Kim, S.J., & Jung, E.Y. (2015).

Цел на настоящото проучване е да се представят и анализират резултатите на студентите от специалност „Акушерка“ и тяхната удовлетвореност от проведените през последните 5 години традиционни за Медицински факултет в Тракийски университет форми на НИД.

2. МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Анализ на научна литература, учебна документация през 2019-2024 учебна година, документи по Проект (2020, 2022, 2024), анкетно проучване, наблюдение, статистически и графични методи. За целите на проучването са обхванати 262 технически единици на наблюдение.

3. РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Традиционно още от първи курс студентите се насърчават да разработват, презентират и дискутират по научни въпроси от областта на здравните и акушерските грижи. Част от текущия контрол по учебните дисциплини включва изготвяне на План за здравни грижи, Обучителна програма за превенция и профилактика на заболяванията, реферати, презентации и др. Забелязва се значителен интерес към извънаудиторната самостоятелна работа, за което говорят и получените резултати. През уч. 2022/ 2023 г. средният успех на студентите от текущ контрол по учебната дисциплина „Философия и въведение в сестринските и акушерските грижи. Теоретични основи“ е Много добър /5.17/, а през уч. 2023/ 2024 г. - Много добър /4.85/.

По учебен план „Промоция на здравето“ е задължителна учебна дисциплина, която се изучава в първи курс - втори семестър. Целта на обучението е бъдещите акушерки да формират професионални компетенции за прилагане на мерки за подобряване на здравето на хората с ориентираност към деца, подрастващи момичета, бременни, родилки, жени в репродуктивна възраст и възрастни жени. Акценти в обучението по дисциплината "Промоция на здравето" са: Съвременните представи и определения за здравето; Концепциите за промоция на здраве; Жизнена среда и здраве; Епидемиологията – научна основа на промоцията на здравето; Подходи за решаване на здравните проблеми на населението; Рискови фактори за здравето; Здравно възпитание и образование, здравна култура, здравна мотивация; Социално-значими заболявания; Европейски и Национални здравни стратегии и програми за превенция на здравето, за опазване на майчиното и детското здраве.

Заключителният контрол по учебната дисциплина "Промоция на здравето" е с представяне на писмена разработка по зададена тема. Критерии за оценяване са: актуалност и значимост на проблема; задълбочен теоретичен анализ; аргументирано изложеното лично мнение и творчески подход. Устното изложение включва представяне на презентация с мултимедия пред курса и аргументирана защита на разработената тема. На фиг. 1 са представени резултатите от заключителния контрол по учебната дисциплина "Промоция на здравето" за студентите от Медицински факултет, Тракийски университет – Стара Загора.

Фиг. 1 Резултати от заключителен контрол по учебна дисциплина "Промоция на здравето"

Източник: Учебна документация за периода 2019-2024 г., МФ, Тр.У

Високият /Много добър и Отличен/ успех от заключителния контрол през последните 5 учебни години по задължителната учебна дисциплина "Промоция на здравето" разкрива изявения интерес, значителната мотивация, проявената отговорност и осъзнатост на бъдещите акушерки по въпросите за превенция на здравословния начин на живот и опазване на доброто здраве на жената и детето.

През учебна 2022/2023 г. в актуализирания Учебен план са включени нови избираеми дисциплини. Въведе се дисциплината „Консултативни умения на акушерката в сферата на сексуалното и репродуктивното здраве“. Целта на обучението е да се усъвършенстват комуникативните умения и професионалните компетенции на студентите от специалност „Акушерка“ за консултиране и съветване в областта на сексуалното и репродуктивното здраве.

Към посочената дисциплина има подчертан интерес - 100% от студентите избират да я изучават в трети курс. Заключителният контрол включва изготвяне на писмена работа от студента, която се защитава устно /с презентация/ по време на семестриалния изпит. На фиг. 2 е представен средният успех от заключителния контрол по учебната дисциплина за студентите, който еднозначно разкрива връзката между високата мотивация и отличните резултати.

Фиг. 2 Резултати от заключителен контрол по учебна дисциплина „Консултативни умения на акушерката в сферата на сексуалното и репродуктивното здраве“

Източник: Учебна документация за периода 2019-2024 г., МФ, Тр.У

Повече от десетилетие две от задължителните учебни дисциплини в специалност „Акушерка“ – „Специални грижи за бременни, родилки и гинекологично болни със соматични заболявания /втори курс, летен семестър/ и „Специални грижи за бременни, родилки и гинекологично болни с инфекциозни и венерологични заболявания“ /трети курс, летен семестър/ завършват с изпит - защита на курсова работа. Темата на курсовата работа е по избор на студента, на случаен лотариев принцип, върху един въпрос от конспекта. Изготвената писмена курсова работа от студента се защитава устно по време на семестриалния изпит. Критерии за оценяване на курсова работа са: задълбочен теоретичен анализ по проблема, адекватен план за специални акушерски грижи, новости по темата, устно изложение и аргументирана защита на разработената тема.

Курсовата работа изисква умения за критично възприемане, интерпретиране, осмисляне, анализиране и синтезиране на информация от медицинска литература и специализирани научни издания. Основната цел на

научната им разработка е обективния, а не субективен поглед върху проблема. Собствено мнение се допуска като израз на позицията на студента във връзка с конкретен научен дебат по изследваната тема. Критерият „План за специални акушерски грижи“ е специфичен и е свързан с интелектуалния потенциал на студентите да интерпретират медицинските данни от профилактика, диагноза, лечение, прогноза, въз основа на които да изготвят самостоятелно /научно аргументиран и достоверен/ план на здравни грижи.

Фиг. 3 Резултати от заключителен контрол по избираеми учебни дисциплини

Източник: Учебна документация за периода 2019-2024 г., МФ, Тр.У

Резултатите от заключителния контрол през последните 5 учебни години по двете задължителни учебни дисциплини /фиг. 3/ отразяват ясно изразена тенденция за повишаване на успеха при защита на курсова работа в трети курс. Ангажирането на студентите с научно-изследователска дейност една година по-късно в курса на обучение, се оказва ползотворно. Разкриват се значително по-високо проявена отговорност и разширени професионални компетенции.

Участието на студентите в научни форуми е друга традиционна форма на НИД в Катедра “Здравни грижи” на Медицински факултет на Тракийски университет. За изследвания период са организирани и проведени 3 научни форума с участието на студенти от специалност “Акушерка”, реализирани по университетски проекти. (<http://www.uni-sz.bg/wp-content/uploads/truni/file/sbornik%20MF.pdf>)

През 2020 г. е организирана и проведена „Национална Научно-практическа конференция с Кръгла маса за студенти и професионалисти по здравни грижи“ под надслов „Медицинските сестри и акушерките - ключов ресурс в съвременното здравеопазване“, по Научноизследователски проект на Тракийски университет № 850. Общо шест студенти от специалност “Акушерка” взеха участие с доклади в конференцията. В рамките на Проект №4/ 2022 г. се проведе Студентска научна сесия на тема “Философия, социална значимост и практически аспекти на акушерските и сестринските грижи в съвременните условия”, посветена на Международния ден на акушерката 5 май; 12 май – Международен ден на медицинската сестра; Европейските майски инициативи по Общественото здраве; 40 год. Медицинско образование в Стара Загора. Във форума участваха 25 студенти с доклади, 14 от които от специалност „Акушерка“. Публикувани са две от най-добрите студентски разработки в списание ”Здравни грижи”. В Студентската научна конференция, проведена през май 2024 г., по Проект №1/ 2024 г. студенти- акушерки представиха 10 доклада. Всички участници получиха Сертификати, а най-добрите и предметни награди.

Фиг. 4 Участници (студенти и преподаватели) в Студентската научна конференция, 2024

4. ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ангажирането на студентите с научно-изследователска дейност като форма на самостоятелна работа е възможност за: разширяване на професионалните компетенции; усъвършенстване на творческия потенциал; подобряване на мотивацията за учене, успеваемостта и удовлетвореността от обучението; развитие на комуникативните умения; стимулиране на познавателната активност и креативното мислене на обучаваните; повишаване на интереса към избраната професия.

Регламентираните дейности по Промоция на здравето дават възможност на здравните професионалисти (медицински сестри, акушерки, лекарски асистенти) да работят напълно самостоятелно (автономно) по отношение на промоция на здравето и профилактичните мероприятия за предотвратяване на заболяванията. Изследванията през последните години показват, че здравните професионалисти са **ключов ресурс**, който все още не е напълно използван при реализиране на политиките и дейностите по промоция и профилактика. Необходимо е да се използва целесъобразно техния потенциал за решаване на важни въпроси от областта на общественото здраве.

ЛИТЕРАТУРА

- Ванкова Д. (2021). *Социална медицина и промоция на здравето*, Варна.
- Милчева Хр. (2024). Роля, функции и превантивни дейности на акушерката в сферата на общественото здраве. Презентация, Национален форум на Алианс на българските акушерки, Бургас.
- Радева Св., & Е. Ковачев. (2018). Ролята на акушерката при участието ѝ в програми за профилактика на женското здраве. *Варненски медицински форум*, 7(3), 116-119. <https://www.academia.edu/46>
- Тончева С., & С. Борисова. (2012). Промоцията на здраве – предизвикателство пред здравните професионалисти, Научни трудове на Русенския университет. 51(8.3). <https://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp12/8.3/8.3-2.pdf>
- Цветков Цв. (2016). Промоция на здравето и профилактика на болестите в първичната медицинска помощ. *Българско списание за общественото здраве*. 8(1), 30-39. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/495576>
- Frascati Manual. (2015). Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, https://www.oecd-ilibrary.org/sci-ence-and-technology/frascati-manual-2015_9789264239012-en.
- KIm, S.-J., & Jung, E.-Y. (2015, August 31). A Relevance on Health Perception, Health Knowledge and Health Promotion Behavior of the University students. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society*. *The Korea Academia-Industrial Cooperation Society*. <https://doi.org/10.5762/kais.2015.16.8.5394>
- <http://www.uni-sz.bg/wp-content/uploads/truni/file/sbornik%20MF.pdf>, 2024.
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1471595322002244>, 2024.
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1471595315001419>, 2024.